

Odkrycia geograficzne

2

Wyobraź sobie, że nie masz pojęcia, jak wygląda świat poza twoją miejscowością. Nie istnieją ani telewizja, ani internet, które mogłyby ci to pokazać. Czasem tylko przyjeżdża ktoś z daleka, opowiada, co widział, i pokazuje rzeczy, których tutaj nie ma. Nabierasz chęci, by również to zobaczyć i mieć!

Pierwsze wyprawy

Od dawna ludzie starali się poznać i zrozumieć otaczający ich świat. Aby zaspokoić ciekawość, wyruszali na wyprawy przez nieznane lądy i oceany. Kierował nimi nie tylko głód wiedzy, lecz także chęć zdobycia bogactwa oraz nowych ziem.

Jednymi z pierwszych podróżników byli **wikingowie** pochodzący ze Skandynawii, czyli z terenów dzisiejszych państw: Norwegii, Szwecji i Danii. Wikingowie przemierzali nie tylko Europę. Ci świetni żeglarze już na przełomie X i XI w. dołączyli do **Ameryki Północnej!** Jednakże wiedza o istnieniu tego kontynentu nie upowszechniła się w Europie.

▲ Wikingowie byli bardzo odważni i waleczni. Stali się bohaterami wielu książek i filmów.

obraz Alberta Sébille'a [czyt. sebij]a
z początku XX w. przedstawiający
drakkary – łodzie wikingów

Wielkie odkrycia geograficzne

Do XV w. dalekie wyprawy morskie były rzadkie, gdyż Europejczycy niewiele wówczas wiedzieli o oceanach i nawigacji. Podróżowali przede wszystkim drogami lądowymi, także między kontynentami.

- ▶ W 1492 r. na poszukiwanie drogi morskiej do Indii wyruszył **Krzysztof Kolumb**. Wypłynął z **Hiszpanii** i przez **Ocean Atlantycki** dotarł do **Bahamów i Kuby** – wysp u wybrzeży Ameryki Północnej. Myślał, że dopłynął do Indii, dlatego napotkaną tam ludność nazwano Indianami.

Krzysztof Kolumb

Vasco da Gama

- ▶ W 1497 r. w podróż wypłynął **Vasco da Gama** [czyt. wasko da gama], który również poszukiwał drogi morskiej do Indii. Wyruszył z **Portugalii** i przez **Ocean Atlantycki** zmierzał ku południowym krańcom Afryki, aż do Przylądka Dobrej Nadziei. Potem płynął wzdłuż wschodniego wybrzeża Afryki po **Oceanie Indyjskim**. Kilka miesięcy później dotarł do **Indii**.

Jednak w XV w. szlaki lądowe między Europą a Azją zostały opanowane przez Turków, którzy pobierali wysokie opłaty za przewożone towary. Lądowe wyprawy handlowe stały się zatem nieopłacalne i powstała potrzeba znalezienia drogi morskiej do Indii.

Trasy wybranych wielkich wypraw morskich w XV i XVI w.

- ▶ Pokaż na mapie trasy wyprawy Krzysztofa Kolumba. Odczytaj nazwę oceanu, przez który biegła.
- ▶ Prześledź trasę wyprawy Ferdynanda Magellana. Wskaż oceany, przez które płynęła, i kontynenty, które mijała.
- ▶ Rozstrzygnij, czy Magellan wyruszył z Hiszpanii na południowy zachód czy na południowy wschód.

Ferdynand Magellan

▶ W 1519 r. z **Hiszpanii** wyruszyła wyprawa dowodzona przez **Ferdynanda Magellana**. Jej celem były Wyspy Korzenne (obecnie: Moluki) w Azji. Przez wody **Oceanu Atlantyckiego** załoga dotarła do wybrzeży Ameryki Południowej. Następnie przez cieśninę, którą później nazwano Cieśniną Magellana na cześć dowódcy wyprawy, statki wplynęły na **Ocean Spokojny**. Po dotarciu na **Filipiny** Magellan zginął w walce z tubylcami. Pozostała część załogi dopłynęła do **Wysp Korzennych**, po czym przez **Ocean Indyjski**, a następnie **Atlantyk** w 1522 r. wróciła do Europy. Była to **pierwsza podróż dookoła świata**. Dowiodła ostatecznie, że Ziemia ma kształt kulisty.

◀ charakterystyczne zwierzęta Australii: koala i kangur

Paweł Edmund Strzelecki

Australia i Antarktyda

Pierwszym Europejczykiem, który dopłynął do wybrzeży Australii, był holenderski żeglarz **Willem Janzoon** [czyt. wilem janson]. Miało to miejsce w 1605 r.

Znanym badaczem tego kontynentu był Polak **Paweł Edmund Strzelecki** (XIX w.). To on nazwał najwyższy szczyt Australii Górą Kościuszki.

▲ stacja badawcza Amundsen-Scott na biegunie południowym, nazwana na cześć jego dwóch zdobywców

symboliczne oznaczenie bieguna południowego ▶

Ostatnim odkrytym kontynentem była Antarktyda, którą po raz pierwszy zaobserwowała załoga rosyjskiego statku w 1820 r. Pierwszymi zdobywcami bieguna południowego, który znajduje się na Antarktydzie, byli Norweg **Roald Amundsen** w 1911 r. i Brytyjczyk **Robert Falcon Scott** [czyt. falkon skot] w 1912 r. oraz członkowie ich wypraw.

To, co najważniejsze

- ▶ Jednymi z pierwszych odkrywców i podróżników byli wikingowie. Już na przełomie X i XI w. dotarli do Ameryki Północnej, ale wiedza o tym odkryciu się nie upowszechniła.
- ▶ Najważniejsze dokonania epoki wielkich odkryć geograficznych to:
 - wyprawa Krzysztofa Kolumba przez Ocean Atlantycki, która dopłynęła do Ameryki Północnej,
 - wyprawa Vasco da Gamy, która wytyczyła drogę morską z Europy do Indii,
 - pierwsza w historii wyprawa dookoła świata, dowodzona przez Ferdynanda Magellana.

ZADANIA

1. Powiedz, skąd, dokąd i przez jakie oceany płynęły wyprawy:
 - a) Krzysztofa Kolumba (1492–1493),
 - b) Vasco da Gamy (1497–1499),
 - c) Ferdynanda Magellana (1519–1522).
2. Wyjaśnij, jaki był cel wypraw Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gamy.
3. Przypomnij, co sądzili Krzysztof Kolumb i członkowie jego wyprawy o miejscu, do którego dotarli.
4. Podaj nazwę kontynentu, który przez Europejczyków został odkryty najpóźniej.
5. Wraz z kolegą lub koleżanką z klasy poszukajcie w różnych źródłach informacji o dokonaniach Pawła Edmunda Strzeleckiego i przygotujcie prezentację na ten temat.